

Cristian Debuyst

ΗΘΟΛΟΓΙΚΟ ΠΡΟΤΥΠΟ ΚΑΙ ΕΓΚΛΗΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

Σειρά: Βιβλιοθήκη εγκληματολογίας, Εκδόσεις Νομική Βιβλιοθήκη, Αθήνα 1999

Κεφάλαια

Κεφάλαιο I: Η γνώση, μία ωφελιμιστική ανάγνωση του πραγματικού

Κεφάλαιο II: Η έννοια του εγκλήματος ως τρόπος ερμηνείας

Κεφάλαιο III: Η έννοια του εγκλήματος ως έκφραση εξουσίας

Κεφάλαιο IV: Η έννοια του εγκλήματος ως κοινοτική προσπάθεια αποστασιοποίησης

Κεφάλαιο V: Οι ηθικοί κανόνες και το διφορούμενο μιας αναφοράς στα αξίες

Κεφάλαιο I: Η γνώση, μία ωφελιμιστική ανάγνωση του πραγματικού

- **A.** Οι βιολογικές βάσεις ειδομένες μέσω της ηθολογίας
- **B.** Ο άνθρωπος: οι ενστικτώδεις τρόποι του σύνδεσης με τον κόσμο και οι τρόποι γνώσης του κόσμου
- **Γ.** Ιεράρχηση και τελετουργικά
- **Δ.** Από την κοινωνία των ζώων στην ανθρώπινη κοινωνία.
Η Κοινωνιο-βιολογία.
- **Ε.** Ο διαφορούμενος χαρακτήρας των ανθρώπινων τελετουργικών.
Φύση και πολιτισμική δομή
- **ΣΤ.** Συμπεράσματα: η γνώση, διήθηση των χρήσιμων πληροφοριών;

Κεφάλαιο I: Η γνώση, μία ωφελιμιστική ανάγνωση του πραγματικού

- Αφετηρία: Η υπόθεση ότι η κατανόηση της εξωτερικής πραγματικότητας απαιτεί έναν κώδικα →ερμηνείας.
- Το ποινικό σύστημα Κώδικας ερμηνείας συμπεριφοράς και εγκληματικής προσωπικότητας.

A. Οι βιολογικές βάσεις ειδομένες μέσω της ηθολογίας

- Popper: «Άρρητη θεωρία» → έμφυτος/ ενστικτώδης τρόπος σύνδεσης πληροφοριών.
 - Jacob von Uexkull (πατέρας της ηθολογίας): το παράδειγμα του τσιμπουριού.
 - Ερεθίσματα → οδηγούν στην αναγνώριση των μελών της ομάδας ή καταστάσεων μέσω των αντίστοιχων συμπεριφορών
 - Ηθολόγοι: διάκριση σε ανοιχτά και κλειστά προγράμματα ανάλογα με το αν τα έμβια όντα επιτρέπουν την εισχώρηση νέων δεδομένων.
- Άνθρωπος: ανοιχτό πρόγραμμα

A. Οι βιολογικές βάσεις ειδομένες μέσω της ηθολογίας

- Ανάγκη απομάκρυνσης από την έννοια του ενστίκτου
- Διάκριση ενεργητικού συστατικού από το κατευθυντήριο
 - i. Ενεργητικό: συνδέεται άμεσα με μία βιολογική ανάγκη (πείνα, δίψα)
 - ii. Κατευθυντήριο: συνδέεται με τα ερεθίσματα που προσανατολίζουν τη συμπεριφορά και καθορίζουν τον κόσμο του ζώου
- Και τα δύο συστατικά αλληλεπιδρούν
- Ιδιαίτερα χρήσιμη η διάκριση για την ερμηνεία της επίθεσης:
 - i. Lorenz: Η επίθεση εντάσσεται στο ενεργητικό συστατικό
 - ii. Wilson: Η επίθεση είναι μία έμφυτη συμπεριφορά
 - iii. Συγγραφέας, σύμφωνος με τη σχολή του Lounain και τον E. De Greef, εντάσσει την επίθεση στο κατευθυντήριο συστατικό, καθώς είναι αποτέλεσμα του ερεθίσματος της απειλής.

B. Ο άνθρωπος: οι ενστικτώδεις τρόποι του σύνδεσης με τον κόσμο και οι τρόποι γνώσης του κόσμου

• Σε αντίθεση με τα ζώα, όσον αφορά τον άνθρωπο, η έμφαση δε θα δοθεί στα ερεθίσματα αλλά στον ψυχολογικό μηχανισμό.

• Ως προς τον ψυχολογικό μηχανισμό εντοπίζουμε μία καθολικότητα.

• Ψυχολογικός μηχανισμός:

i. Έπεται του ερεθίσματος

ii. Είτε το ερέθισμα προκαλεί συμπάθεια είτε αναγνωρίζεται ως απειλή, ο ψυχολογικός μηχανισμός ορίζει τον τρόπο με τον οποίο η κατάσταση αυτή καθίσταται γνωστή

iii. Περιγραφή μηχανισμού:

- Αναγνώριση εχθρικής διάθεσης: Το αντικείμενο οράται απογυμνωμένο από τα θετικά του στοιχεία. Παράδειγμα του Piaget με το παιδί και το τραπέζι.
- Αποστασιοποίηση από την αρχική αντίδραση

B. Ο άνθρωπος: οι ενστικτώδεις τρόποι του σύνδεσης με τον κόσμο και οι τρόποι γνώσης του κόσμου

Ειδικότερα ως προς την αποστασιοποίηση:

- Συχνά αυτή μπορεί να αμφισβητηθεί.

Το παράδειγμα του στρατιώτη στο πεδίο της μάχης.

B. Ο άνθρωπος: οι ενστικτώδεις τρόποι του σύνδεσης με τον κόσμο και οι τρόποι γνώσης του κόσμου

Συμπεράσματα:

- Ιδιαίτερα μεγάλη η σημασία των ψυχολογικών μηχανισμών
- Στον κόσμο των ζώων τα ερεθίσματα είναι τα συστατικά του εξωτερικού κόσμου. Οδηγούν στην ανάλογη συμπεριφορά.
- Στους ανθρώπους η διαδικασία είναι πολυπλοκότερη. Μεταξύ του ερεθίσματος και της εντύπωσης της πληροφορίας παρεμβάλλεται ο ψυχολογικός μηχανισμός, ο οποίος κατακερματίζει το πραγματικό και το αναδομεί.

- Γ. Ιεράρχηση και τελετουργικά

- J. Huxley: «η κοινωνική συμπεριφορά καθορίζεται από ένα σύνολο ενστικτωδών αντιδράσεων εν μέρει έμφυτων, εν μέρει καθορισμένων, που παρεμβάλλονται μεταξύ των ατόμων ως ένα ισορροπημένο σύστημα αμοιβαίων σημάτων»

- Το τελετουργικό:

- i. Είναι ένα σήμα επικοινωνίας
- ii. Εμφανίζεται όταν τα αμοιβαία σήματα παρεξηγούνται
- iii. Κατευθύνει την επιθετικότητα ελαχιστοποιώντας τις ζημίες
- iv. Επιτρέπει η δημιουργία ή και διευκολύνει την αναδόμηση της ενότητας και της συνοχής εντός της ομάδας
- v. Ρυθμίζει τις σχέσεις ιεραρχίας μεταξύ των μελών και αποτρέπει περιττές και διαρκείς μάχες μεταξύ των μελών της ομάδας.

Γ. Ιεράρχηση και τελετουργικά

- Στις ιεραρχημένες ομάδες:

- i. Οι εξουσιαζόμενοι αναζητούν σημάδια που υποδεικνύουν ποιες συμπεριφορές πρέπει να αποφεύγουν.
- ii. Ενώ οι εξουσιάζοντες αναζητούν εκείνα που επιβεβαιώνουν την υποταγή.
- iii. Επομένως η γνώση οργανώνεται με βάση την εξουσία.

- Η ιεραρχία:

- i. Είναι ένα απόλυτα συγκεντρωτικό σύστημα
- ii. Το αντιστάθμισμα της παραχώρησης δύναμης είναι η προστασία και η ασφάλεια που παρέχουν τα μέλη.

Γ. Ιεράρχηση και τελετουργικά

Ο εξουσιαζόμενος:

- αμφιταλαντεύεται μεταξύ άμυνας και συμπάθειας
- Λειτουργεί με βάση την προσοχή = η υποκειμενική εκείνη κρίση, η οποία περιορίζεται στα εξωτερικά ερεθίσματα και οδηγεί σε μία επιλογή ανάλογη με την προβλεπόμενη αντίδραση των άλλων (φίλτρο).

- Δ. Από την κοινωνία των ζώων στην ανθρώπινη κοινωνία.

Η Κοινωνιο-βιολογία.

Σκοπός:

- Να προσδιοριστεί ο τύπος της προσοχής που επικεντρώνουμε στο πραγματικό, ώστε να καταλήξουμε στον τύπο της προσοχής που τηρούμε απέναντι στην εγκληματικότητα

- Δ. Από την κοινωνία των ζώων στην ανθρώπινη κοινωνία.

Η Κοινωνιο-βιολογία.

Η Κοινωνιο-βιολογία:

- Η μελέτη των βιολογικών βάσεων (γονίδια) της κοινωνικής συμπεριφοράς.
- Χρησιμοποιεί ως πρότυπο την κοινωνία των εντόμων, ώστε να αποδείξει την ισορροπία μεταξύ των επιθετικών και των αλτρουϊστικών λειτουργιών.

- Δ. Από την κοινωνία των ζώων στην ανθρώπινη κοινωνία.

Η Κοινωνιο-βιολογία.

Κριτική της Κοινωνιο-βιολογίας:

- Ελαστικότητα στην ερμηνεία σε σχέση με τους ηθολόγους.
- Βασίζεται σε μεγάλο βαθμό στο «οικονομικό» στοιχείο (αντιστάθμιση κόστους και ωφελειών)
- Επικεντρώνεται στο άτομο, όταν η έμφραση θα πρέπει να δοθεί στο είδος και στην εξελικτική του πορεία, σε συνδυασμό με το συνυπολογισμό των «περιβαλλοντικών αλλαγών». Παραδείγματα της ομοφυλοφιλίας και των ψυχοπαθών.
- Περιορίζεται στο ερέθισμα, ενώ όταν μιλάμε με για ανθρώπινη συμπεριφορά πρέπει να αντιμετωπίσουμε κάτι πιο περίπλοκο, το

γνώρισμα:

→ Ποικίλλει ανάλογα με την κοινωνική αλλά και ατομική ιστορία, μπορεί να είναι συνειδητό ή και μη συνειδητό

- Δ. Από την κοινωνία των ζώων στην ανθρώπινη κοινωνία.

Η Κοινωνιο-βιολογία.

Κοινωνικά γεγονότα:

- Μία μόνο συμπεριφορά μπορεί να αποκτήσει ποικιλία σημασιών.
- Συχνές οι παρανοήσεις της Κοινωνιο-βιολογίας αλλά και της Ηθολογίας. Κλασικό παράδειγμα αυτό της έμφυτης επιθετικότητας. Αν δεν τοποθετηθεί στο κατάλληλο κοινωνικο-πολιτικό πλαίσιο μας οδηγεί σε όμοια ερμηνεία του Α΄ Παγκοσμίου Πολέμου και των σφαγών των ιθαγενών στον Αμαζόνιο.
- Σε αντίθεση με τα συμπεράσματα της κοινωνιο-βιολογίας. Τα κοινωνικά γεγονότα έχουν δική τους δυναμική.

Ε. Ο διαφορούμενος χαρακτήρας των ανθρώπινων τελετουργικών. Φύση και πολιτισμική δομή

Από τα τελετουργικά στον κόσμο των ζώων
στα τελετουργικά των ανθρώπινων κοινωνιών:

- Σε μία ιεραρχημένη κοινωνία ζώων → ο ισχυρός έχει τη μεγαλύτερη πρόσβαση στα αγαθά.
- Στην ανθρώπινη κοινωνία → συναίνεση και ισότητα δικαιωμάτων.

Το παράδειγμα της καφετέριας.

→ Τα υποκείμενα αναγνωρίζουν τον κανόνα.

→ Ο κανόνας (νόμος):

- Έχει σημασία γιατί κάνει τα άτομα να αισθάνονται ισότιμα.
- Ποτέ δεν είναι δεδομένος αλλά πάντα δημιουργείται.
- Απαιτεί μία αποστασιοποίηση από τον εαυτό μας αλλά και από ενδεχόμενες ταυτίσεις.

- **ΣΤ.** Συμπεράσματα: η γνώση, διήθηση των χρήσιμων πληροφοριών;
- Το πραγματικό οράται μέσα από ένα συγκεκριμένο πρίσμα.
- Από άτομο σε άτομο δε διαφέρει ο τρόπος με τον οποίο γίνονται αντιληπτά τα πράγματα, αλλά η αποστασιοποίηση είναι εκείνη που διαφέρει.
- Κάθε πράξη διήθησης οδηγεί σε μια συγκεκριμένη πραγματικότητα, η οποία παραμορφώνεται περισσότερο όταν επεμβαίνουν οι ψυχολογικοί μηχανισμοί.

Κεφάλαιο II: Η έννοια του εγκλήματος ως τρόπος ερμηνείας

- **A.** Είναι δυνατός ένας «αντικειμενικός» ορισμός της εγκληματικότητας με αφετηρία την κοινωνική αντίδραση;
- **B.** Η συγκινησιακή αντίδραση της ομάδας, πρώτο τέχνασμα ή πρώτος τρόπος ερμηνείας
- **Γ.** Μια πιο πολύπλοκη θεωρία: η απονομή και η θέση της όσον αφορά τη γνώση του άλλου και του εαυτού μας
- **Δ.** Η αναφορά στις αξίες ως επιχείρηση αναδόμησης

Κεφάλαιο II: Η έννοια του εγκλήματος ως τρόπος ερμηνείας

- Το εγκληματολογικό αντικείμενο δεν μπορεί να θεωρηθεί ουδέτερο
- Από τη μία υπάρχει το θύμα και από την άλλη το κοινωνικό σύνολο
- Εμπλέκονται αισθήματα αλληλεγγύης και ταυτόχρονα ανασφάλειας.

A. Είναι δυνατός ένας «αντικειμενικός» ορισμός της εγκληματικότητας με αφετηρία την κοινωνική αντίδραση;

- Εγκληματολόγοι του 19^{ου} αι. (Durkheim, Garofalo)

- Διέκριναν τον εγκληματολογικό ορισμό του εγκλήματος από το νομικό ορισμό.

- Τοποθετήθηκαν στο σημείο της κοινωνικής αντίδρασης

- Ο Garofalo διέκρινε σε ουσιαστικά και σε νομικά εγκλήματα

- Ο Durkheim τόνισε τη σημασία του χρόνου και του τόπου

- Έθεσαν τα όρια μέσα στα οποία κινήθηκε η εγκληματολογία και οι ορισμοί της

A. Είναι δυνατός ένας «αντικειμενικός» ορισμός της εγκληματικότητας με αφετηρία την κοινωνική αντίδραση;

Κοινωνική αντίδραση:

- Κατά το συγγραφέα δεν έπεται απλώς του εγκλήματα αλλά είναι το στοιχείο που καθορίζει την εκάστοτε οπτική.
- Πολύ περισσότερο είναι το στοιχείο που καθιστά το έγκλημα γεγονός.
- Απογυμνώνει την πράξη από άλλα στοιχεία που τη συγκροτούν.

Κατά πέρασμα από την άτυπη αντίδραση στην τυπική, βρίσκεται το σημείο δημιουργίας του νόμου. Στο πέρασμα αυτό συναντάμε:

- Την ιεραρχημένη κοινωνία
- Την επισημοποίηση της εξουσίας των μεν επί των δε
- Την οργάνωση ζωνών νομιμότητας με σκοπό την επίτευξη της ασφάλειας.
- Παράλληλα και συγχρόνως αντιφατικά, συναντάμε τη συναίνεση ως μειωτική συνετή αντίδραση υπέρ της ισότητας

B. Η συγκινησιακή αντίδραση της ομάδας, πρώτο τέχνασμα ή πρώτος τρόπος ερμηνείας

Κοινωνική αντίδραση:

- Durkheim: προκύπτει από το αίσθημα αλληλεγγύης
- Συγγραφέας: η κοινωνική αντίδραση είναι εκείνη που μεταμορφώνει το δράστη σε κάτι ξένο. Οι δεσμοί παύουν να υπάρχουν.

Δικαστική αντίδραση:

- επικυρώνει ή επισημοποιεί την κοινωνική αντίδραση
- πέρα από τις όποιες μεταβολές, διατηρεί την ιδέα της εκδίκησης μέσα από το χαρακτήρα της δημόσιας κατακραυγής

B. Η συγκινησιακή αντίδραση της ομάδας, πρώτο τέχνασμα ή πρώτος τρόπος ερμηνείας

Το παράδειγμα του επιδειξία.

- Σημεία αναφοράς:
 - i. Η κοινωνική πίεση που οδηγεί σε αντιπαράθεση
 - ii. Η ανώδυνη στην ουσία της πράξη στο συγκεκριμένο τόπο μεγιστοποίησε την κοινωνική αντίδραση.

Η κοινωνική αντίδραση:

- Μπορεί να είναι προβλέψιμη σε κάποιες περιπτώσεις
- Ενώ σε κάποιες άλλες χαρακτηρίζει εκ νέου τη πράξη του δράστη
- Δεν είναι μια απλή αντίδραση σε ένα ερέθισμα, αλλά ένας τρόπος ερμηνείας και εν τέλει,
- προηγείται της παραβατικής συμπεριφοράς

Γ. Μια πιο πολύπλοκη θεωρία: η απονομή και η θέση της όσον αφορά τη γνώση του άλλου και του εαυτού μας

Η απονομή:

- Είναι η διαδικασία του ανθρώπινου νου, κατά την οποία, προσπαθώντας να κατανοήσει συμπεριφορές, εξάγει συμπεράσματα και αποδίδει γνωρίσματα, διαμορφώνοντας έτσι τα δεδομένα του εσωτερικού και του εξωτερικού κόσμου.

Αυτοαπονομή:

- Πολύ συχνά το άτομο για την αυτοαπονομή βασίζεται σε αξιολογήσεις και κρίσεις τρίτων.
- Σε σχέσεις εξουσίας και υποταγής παρατηρείται η τάση να ορθολογικοποιεί τη συμπεριφορά του και να μην αναζητά τα πραγματικά κίνητρα.
 - Διατηρεί μια προσωπική γνώμη που έρχεται σε αντίθεση με τη συμπεριφορά του.

- Δ. Η αναφορά στις αξίες ως επιχείρηση αναδόμησης

Η διαδικασία απονομής:

- Στοιχείο ατομικό που εξαρτάται από το βαθμό ευαισθητοποίησης
- Στοιχείο κοινωνικό. Οι επαγωγικοί συλλογισμοί είναι ανάλογοι της κοινωνικής δομής

Αξιολόγηση:

- Πρώτα εντοπίζουμε τα αρνητικά στοιχεία.
- Wegner και Vallacher: εξηγούν την τάση των αρνητικών γνωρισμάτων να γίνονται χαρακτηριστικά, ως ένα είδος επαγρύπνησης του ατόμου.

Δ. Η αναφορά στις αξίες ως επιχείρηση αναδόμησης

Που βασίζεται η κοινωνική αντίδραση;

- Στην παράσταση του ατόμου για τον εαυτό του.
- Σε συγκρουόμενα πρότυπα
- Στη συγκινησιακή φόρτιση της από κοινού απόφασης.
 - Durkheim: Η συγκινησιακή φόρτιση προκύπτει από την προσβολή των αξιών της ομάδας.

Η κοινωνική αντίδραση:

Ορίζει μία πράξη ως έγκλημα, όταν αυτή είναι προφανώς αντίθετη στο νόμο μέσα από μία διαδικασία απονομής.

Κεφάλαιο III: Η έννοια του εγκλήματος ως έκφραση εξουσίας

- **A.** Το ποινικό σύστημα ανίκανο να απαλλαγεί από ένα διάβημα του τύπου «εξαναγκασμός υποταγή»
- **B.** Το διπλό παιχνίδι του νόμου που συνδέεται με τον άνισο χαρακτήρα κάθε κοινωνικής σχέσης
- **Γ.** Το έγκλημα, συμπεριφορά απομονωμένη από το πλαίσιο της

Κεφάλαιο III: Η έννοια του εγκλήματος ως έκφραση εξουσίας

Η κοινωνική αντίδραση δεν ορίζεται μόνο μέσα από τη συλλογική ευαισθησία αλλά και από την εξουσία → στην οποία εξουσία συμμετέχουν όλα τα άτομα στο μέτρο που προασπίζονται δικαιώματα και συμφέροντα.

A. Το ποινικό σύστημα ανίκανο να απαλλαγεί από ένα διάβημα του τύπου «εξανασκασμός υποταγή»

Παθογένειες του Ποινικού συστήματος:

- Οι ενήλικοι οι οποίοι οδηγούνται στη Δικαιοσύνη, διακρίνονται σύμφωνα με τη S.E.P.C. σε δύο κατηγορίες. Αφενός η μία ομάδα αποτελείται από εμπόρους και βιοτέχνες, οι οποίοι διαπράττουν οικονομικά κυρίως εγκλήματα και η ποινή τους περιορίζεται σε χρηματικές ποινές και πρόστιμα. Αφετέρου, η άλλη ομάδα αποτελείται από νέους και αλλοδαπούς, οι οποίοι ως ποινή υφίστανται κυρίως τον εγκλεισμό.
- Ως συνέπεια των ανωτέρω ο τυπικός εγκληματίας για την κοινή γνώμη, είναι ο εγκληματίας που βρίσκεται στα καταστήματα κράτησης, ενώ ταυτόχρονα η πλειοψηφία των παραβάσεων επιλύεται χωρίς την προσφυγή σε τόσο καταναγκαστικά μέτρα όσο η φυλάκιση.

A. Το ποινικό σύστημα ανίκανο να απαλλαγεί από ένα διάβημα του τύπου «εξαναγκασμός υποταγή»

Στοιχεία του Ποινικού συστήματος:

- Η ιδέα της παράβασης
- Η ιδέα των αρνητικών γνωρισμάτων που πρέπει να χαρακτηρίζουν το δράστη της παράβασης
- Η ιδέα της ποινής.

Η εξουσία του Ποινικού συστήματος συνίσταται:

- στην προσταγή που δίδεται σε κάποιον να προβεί σε πράξη ή παράλειψη
- στη δυνατότητα να κρίνει την αξία των συμπεριφορών, να τις αξιολογεί ή να τις τιμωρεί.

Εντοπίζουμε:

- Τη διαδικασία απονομής, δηλαδή της απόδοσης των αρνητικών χαρακτηριστικών γνωρισμάτων
- Την προσωπολογική αρχή, δηλαδή την αναζήτηση των στοιχείων που είναι ικανά να απολογηθούν για τη συγκεκριμένη συμπεριφορά.
- Έχουμε επομένως έναν κατακερματισμό του πραγματικού με τον πλήρη αποκλεισμό των στοιχείων του κοινωνικού περιβάλλοντος.

B. Το διπλό παιχνίδι του νόμου που συνδέεται με τον άνισο χαρακτήρα κάθε κοινωνικής σχέσης

Ο ορισμός μίας πράξης ως έγκλημα:

- αφαιρεί κατά κάποιο τρόπο την πράξη από το πλαίσió της
- της προσδίδει μία αρνητική απόχρωση με την οποία είναι επόμενο να ταυτίζεται και ο ίδιος ο δράστης
- δεν επιτρέπει στο δράστη να αναγνωρίζεται με το δικό του τρόπο έκφρασης
- Έχουμε επομένως να κάνουμε με μία πράξη εξουσίας.

Το ποινικό δίκαιο:

- Δε δημιουργήθηκε μέσα σε ένα είδος «κοινωνικού κενού» με αποκλειστική αναφορά στις αξίες.
- θεωρεί τα κλασικά εγκλήματα ως συμπεριφορικές υπερβάσεις χωρίς να συνυπολογίζει το κοινωνικο-πολιτικό σκηνικό.
- η έννοια της υπέρβασης έχει επινοηθεί από την πολιτική.

Γ. Το έγκλημα, συμπεριφορά απομονωμένη από το πλαίσιο της

Τα όρια επιτρεπτού και μη επιτρεπτού:

- Παραπέμπουν σε συμπεριφορές αλλά όχι στα αντικειμενικά γνωρίσματά τους. Παραπέμπουν στις παραστάσεις που έχουμε γι' αυτές.
- Ως προς την αποδεκτή και μη αποδεκτή βία:
 - Όταν αναφερόμαστε στην πρώτη εστιάζουμε στα πλεονεκτήματά της ενώ όταν αναφερόμαστε στη δεύτερη, εστιάζουμε στα αρνητικά γνωρίσματα, έστω και αν αυτή είναι η μόνη επιλογή

Το ποινικό δίκαιο κάνει μια αφηρημένη αναφορά στις αξίες και τα δικαιώματα:

- Δε λαμβάνει υπόψη ότι θέσεις που καταλαμβάνουν οι διάφοροι πρωταγωνιστές είναι ασύμμετρες ως προς την πρόσβαση σε αυτές τις αξίες αλλά και ως προς την προστασία τους.

Για να διατυπωθεί ένας ουδέτερος ορισμός του εγκλήματος:

- Δε θα πρέπει να βασιστούμε στη συναίνεση που δίνεται προκαταβολικά αλλά στη σύγκρουση.
- Δε θα πρέπει να υιοθετείται το παθολογικό υπόβαθρο που προσδίδει στο έγκλημα το ποινικό δίκαιο. Το παράδειγμα του Berkowitz για τον κύριο Κ.

Γ. Το έγκλημα, συμπεριφορά απομονωμένη από το πλαίσιο της

Ο κύριος Κ.:

- διακατέχεται από μία δυσκολία να ελέγξει τις εκδηλώσεις του
- χρησιμοποιεί τη βία ώστε να απεγκλωβιστεί από μία κατάσταση, όταν ο διάλογος δεν επιφέρει τα αναμενόμενα αποτελέσματα.
- αντιμετωπίζει την ιδιόρρυθμη σχέση αστυνομικού- πολίτη
- Στην περίπτωσή του παραβλέπεται η κοινωνικά αποδεκτή βία της αστυνομίας

Κεφάλαιο IV: Η έννοια του εγκλήματος ως κοινοτική προσπάθεια αποστασιοποίησης

- **A.** Η δυνατότητα ταύτισης ή όχι με το δράστη της πράξης, κριτήριο κατηγοριοποίησης
- **B.** Η παθολογικοποίηση: άλλο στάδιο της ανάληψης της ευθύνης για μία περίπτωση ή άλλη ανάγνωση
- **Γ.** Συμπερασματικά: η κλινική εγκληματολογία και οι πιθανές επιλογές που τίθενται

Κεφάλαιο IV: Η έννοια του εγκλήματος ως κοινοτική προσπάθεια αποστασιοποίησης

Το έγκλημα εκτός από έκφραση εξουσίας → δημιουργία της δικαστικής εξουσίας, ώστε να επιβάλλει την απαραίτητη απόσταση από εκδηλώσεις της εκδίκησης, οι οποίες συμπεριλαμβάνονται στην άτυπη κοινωνική αντίδραση

A. Η δυνατότητα ταύτισης ή όχι με το δράστη της πράξης, κριτήριο κατηγοριοποίησης

Αρχή της διαφοροποίησης ανάμεσα σε ελαφρά και σοβαρά εγκλήματα:

- είναι η δυνατότητα που αισθάνεται καθένας να ταυτιστεί ή όχι με το δράστη.
- η αυτοπαραπομπή καθιστά το έγκλημα μέχρι και κατανοητό, ενώ η απουσία δυνατότητας αυτοπαραπομπής καθιστά το δράστη «διαφορετικό»

Η έννοια της επικινδυνότητας:

- ποικίλει και εξαρτάται από πλήθος μεταβλητών
- Εξαρτάται από τον τρόπο με τον οποίο τη χρησιμοποιεί η εξουσία (το παράδειγμα των προσβολών εναντίον του κράτους)
- Εντυπωμένη στο ποινικό δίκαιο:
 - i. Δίνει την εντύπωση πως ο νόμος συναντά τους φόβους των κοινωνών και ανταποκρίνεται σε αυτούς.

B. Η παθολογικοποίηση: άλλο στάδιο της ανάληψης της ευθύνης για μία περίπτωση ή άλλη ανάγνωση

Το δίπτυχο: ευθύνη/ μη ευθύνη

- Παθολογικοποίηση: η αιτία της συμπεριφοράς τοποθετείται εκτός της βούλησης του ατόμου
- Αρχικά εξαιρέθηκαν της ευθύνης εκείνοι που πάσχουν από «διαταράξεις της νόησης» ή και διαταραχές της βούλησης.
- Απέναντι στην ποινική ερμηνεία τίθεται η ψυχιατρική ερμηνεία, η οποία υιοθετεί την οπτική του υποκειμένου/ δράστη.

Η εγκληματολογία:

- Παρουσιάστηκε ως ο καλύτερος τρόπος μείωσης της εγκληματικότητας
- Δεν κατάφερε να αποδεσμευθεί από το δίπτυχο ευθύνη/ μη ευθύνη
- Δεν είναι απλώς η μελέτη των υποκειμένων αλλά διαθέτει και μία οπτική κοινωνικού ελέγχου.

Γ. Συμπερασματικά: η κλινική εγκληματολογία και οι πιθανές επιλογές που τίθενται

Ο συγγραφέας:

- Δικαιολογεί την έμφαση που έδωσε στο στοιχείο της κοινωνικής αντίδρασης αν και φαινομενικά έπεται του εγκλήματος
- Τονίζει ότι είναι έως και αδύνατη μία αντικειμενική θεώρηση ως προς την εγκληματικότητα και τον εγκληματία
- Θέτει ερωτήματα ως προς το κατά πόσο η εγκληματολογία περιορίζεται σε μία ωφελιμιστική άποψη, η οποία στηρίζεται στην αναπαραγωγή του κοινωνικού παιχνιδιού

Κεφάλαιο V: Οι ηθικοί κανόνες και το διαφορούμενο μιας αναφοράς στα αξίες

- **A.** Οι αξίες, κινητήριοι δύναμη μιας δυνατής υπέρβασης των δικαιωμάτων
- **B.** Η διαδικασία κοινωνικοποίησης χρησιμοποιώντας ορολογία ένταξης ή αναγνώρισης

Κεφάλαιο V: Οι ηθικοί κανόνες και το διαφορούμενο μιας αναφοράς στα αξίες

Οι ηθικοί κανόνες:

- αποτελούν κώδικες βάσει των οποίων κρίνεται μία συμπεριφορά
- Μετατρέπόμενοι σε έγκλημα προωθούν την ηθική υποχρέωση καθιστώντας την καταναγκαστική.

- **A.** Οι αξίες, κινητήριοις δύναμη μιας δυνατής υπέρβασης των δικαιωμάτων

Οι αξίες:

- Υποδεικνύουν το χαρακτήρα κάποιου που αξίζει εκτίμησης
- Δε δημιουργούνται από το κενό, αλλά «επικάθονται» πάνω σε δράσεις επιβεβαίωσης και καταλαμβάνουν θέση εργαλείου.

Μετριοπάθεια:

- Η θέληση να μην τυφλωθεί κάποιος από το δικαίωμα που κατέχει.
- Στα παραδείγματα, ο επιδειξίας και ο κύριος Κ., αντιδρούν σε έναν περιορισμό ή μία θεσμική αξία και οδηγούνται στην υπερβολή βασιζόμενοι στην υπεράσπιση δικαιωμάτων τους.

- **B.** Η διαδικασία κοινωνικοποίησης χρησιμοποιώντας ορολογία ένταξης ή αναγνώρισης

Αμερικανός κοινωνιολόγος Hirschi:

- Η έννοια του δεσμού:
 - i. Αγωγός για μεταβίβαση αξιών και κανόνων
 - ii. Ο κοινωνικός περίγυρος έχει ως χαρακτηριστικό του γνώρισμα να διακινεί αξίες
 - iii. Όσο περισσότερο ένας ανήλικος βρίσκεται συνδεδεμένος με τα διάφορα κοινωνικά περιβάλλοντα (γονείς, φίλους) τόσο περισσότερο απομακρύνεται από την εγκληματικότητα
 - iv. Στοιχεία του δεσμού:
 - Ο σύνδεσμος . Είναι η τάση του υποκειμένου να ταυτίζεται και να θέλει να ανταποκρίνεται στις προσδοκίες εκείνων που αποτελούν τους θεσμούς.
 - Η αίσθηση της δέσμευσης. Η αίσθηση ότι μια παρεκκλίνουσα πράξη θα κοστίσει την απώλεια αυτής της σχέσης
 - Η αίσθηση της «απορρόφησης».
 - Η πίστη

B. Η διαδικασία κοινωνικοποίησης χρησιμοποιώντας ορολογία ένταξης ή αναγνώρισης

Piaget επικεντρώνεται:

- στο πέρασμα από μία ετερόνομη σε μία αυτόνομη ηθική (σχέσεις ομοίων)

Γενικά Συμπεράσματα:

- Στόχος ήταν μέσα από την αναζήτηση του τρόπου γνώσης, να καταλήξουμε στο αν τα υπάρχοντα δεδομένα είναι διαστρεβλωμένα
- Η κοινωνική αντίδραση είναι ο κώδικας ανάγνωσης της εγκληματικότητας και παράλληλα αντίδραση άμυνας απέναντι σε αυτό που αναγνωρίζεται ως επικίνδυνο
- Η ποινική αποστασιοποίηση είναι η έκφραση μίας πολιτικής και παράλληλα είναι εκείνη που παρέχει δικαιώματα στον κατηγορούμενο
- Πρέπει να καταστήσουμε τη θεώρηση της εγκληματικότητας ως συνέπεια σε μία σχέση και όχι πλέον μόνο ως παράβαση.